

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาแนวทางการออกแบบศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมไทยในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ แสดงความต้องการพื้นฐานของมนุษย์เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม ที่มนุษย์ทุกคนควรเรียนรู้ เพื่อทราบถึงรากเหง้าของตน เนื่องจากปัจจุบันอาคารประเภทศูนย์การเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมไทยยังมีลักษณะทางกายภาพของอาคาร และการจัดแสดงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการในแต่ละช่วงอายุที่แบ่งได้เป็น 3 ช่วง คือ วัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) ศึกษาองค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะการจัดแสดง ลักษณะผู้ให้บริการ และวิธีการบริหารจัดการ จากกรณีศึกษาอาคารศูนย์การเรียนรู้ 2) ศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บริการ และเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับความต้องการด้านองค์ประกอบภายในศูนย์การเรียนรู้ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของผู้ใช้บริการในแต่ละช่วงอายุกับองค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ เพื่อกำหนดแนวทางการออกแบบ โดยมีพื้นที่การศึกษาคือ อุทยานการเรียนรู้ (Thailand Knowledge Park: TK. Park) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ และพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 440 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต

ผลการศึกษา พบว่าแนวทางการออกแบบศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมไทยในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ ควรมีองค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้ใช้บริการ โดยมีลักษณะที่แตกต่างไปตามช่วงอายุของผู้ใช้บริการ ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ช่วงอายุ คือ วัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ ประกอบด้วยประเด็นที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) ลักษณะทางกายภาพของอาคารที่แตกต่างกันไปตามช่วงอายุของผู้ใช้บริการ ได้แก่ รูปทรงอาคาร รูปด้านอาคาร สีของอาคาร การจัดผังภายในอาคาร (plan) การสัญจรภายในอาคาร (circulation) ขนาดของพื้นที่ พื้นที่ทำกิจกรรมเสริม และบรรยากาศภายในศูนย์การเรียนรู้ 2) ลักษณะการจัดแสดงเนื้อหาที่แตกต่างกันไปตามช่วงอายุของผู้ใช้บริการ ได้แก่ ประเภทสื่อการนำเสนอ และเนื้อหาการจัดแสดง 3) วิธีการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้

จากนั้นนำผลการศึกษาที่ได้กล่าวถึงข้างต้น มาออกแบบอาคารศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมไทยต้นแบบ โดยการใช้เนื้อที่บริเวณถนนราชดำเนิน ในพื้นที่รัตนโกสินทร์ และจากการศึกษาวิเคราะห์พื้นที่พบว่า มี ศักยภาพและเหมาะสมต่อการจัดตั้งโครงการ ทั้งด้านความสำคัญทางประวัติศาสตร์ นโยบายสนับสนุน และด้านกายภาพ รูปแบบของอาคารได้รับการ

ออกแบบให้มีเอกลักษณ์ความเป็นไทย ที่มีความกลมกลืนกับบริบทรอบด้าน ในขณะเดียวกันก็จัดวางตำแหน่งพื้นที่ใช้สอยอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับทุกกลุ่มคนที่เข้ามาใช้งาน ขนาดของพื้นที่ตั้งโครงการประมาณ 12,000 ตารางเมตร หรือ 7.5 ไร่ โดยสรุปพื้นที่ใช้งานในศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมไทยเท่ากับ 30,500 ตารางเมตร แบ่งเป็นส่วนบริการสาธารณะ 3,500 ตารางเมตร ส่วนจัดแสดง 8,100 ตารางเมตร ส่วนบริการพนักงาน 900 ตารางเมตร และได้ทำการประเมินผลสรุปแบบอาคารโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า อาคารสามารถใช้งานได้และตอบสนองต่อการใช้งานของกลุ่มเป้าหมายได้เป็นอย่างดี